

Aprob,
Avocatul Poporului,
Victor CIORBEA

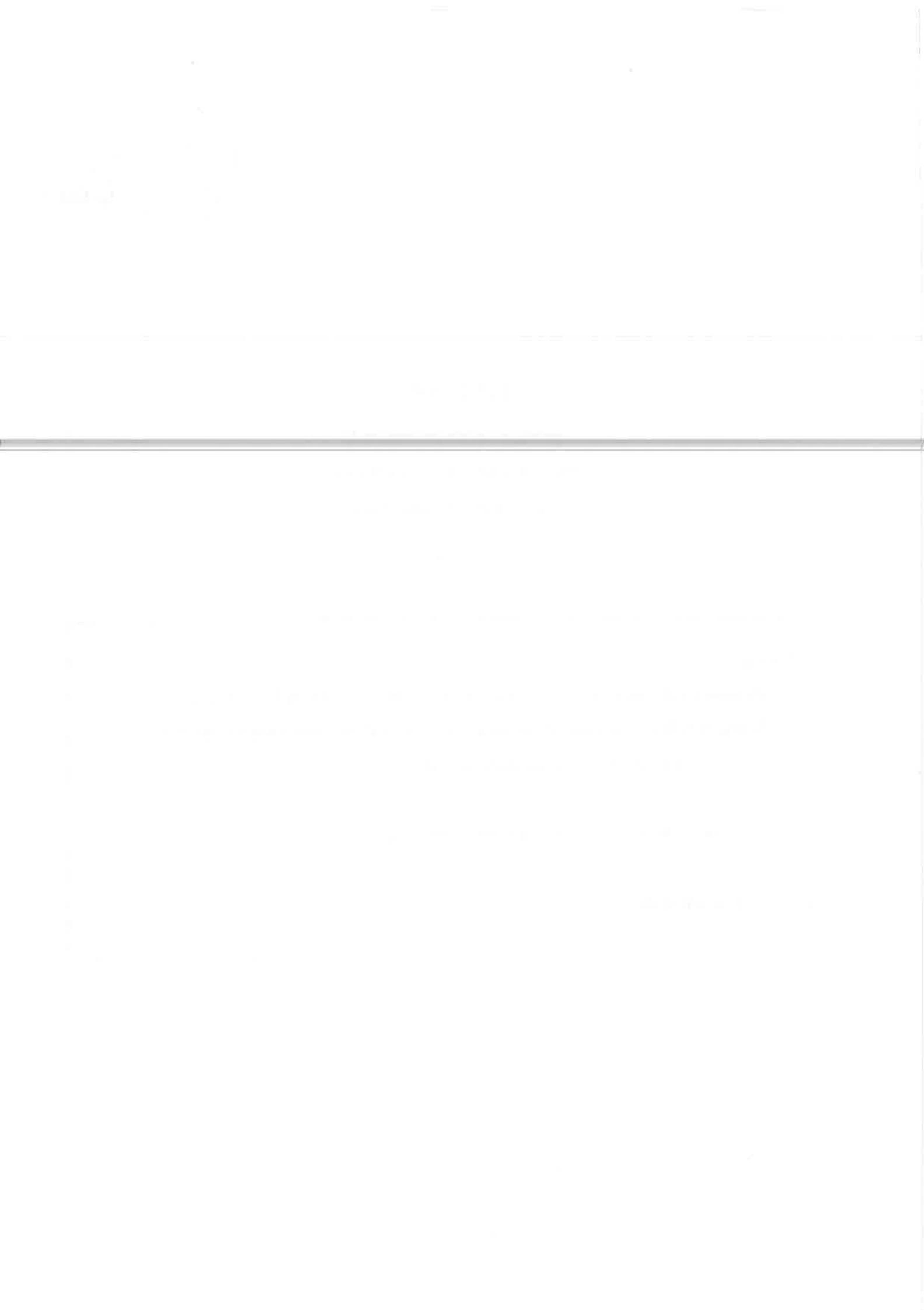
RAPORT

privind vizita efectuată la
Penitenciarul București-Rahova,
la data de 20 iunie 2018

Sumar:

Prezentul Raport, întocmit ca urmare a vizitei efectuate la Penitenciarul București-Rahova , este structurat pe trei capitole, după cum urmează:

- 1. Cadrul general și organizarea vizitei**
- 2. Constatările rezultate din vizita efectuată**
- 3. Recomandări**

1. Cadrul general și organizarea vizitei

Prin Legea nr. 109/2009, România a ratificat Protocolul opțional (denumit în continuare OPCAT), adoptat la New York la 18 decembrie 2002, la Convenția împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, adoptată la New York la 10 decembrie 1984, Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție din cadrul instituției Avocatul Poporului, fiind desemnat să îndeplinească atribuțiile de Mecanism Național de Prevenire a Torturii în locurile de detenție (denumit în continuare MNP).

Scopul MNP, în sensul prevederilor art. 19 raportat la art. 4 din OPCAT, coroborate cu dispozițiile art. 2 alin. (2), art. 35 lit. (a) și art. 39 alin. (3) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, este acela de a examina/monitoriza în mod regulat tratamentul aplicat persoanelor aflate în locuri de detenție în vederea consolidării protecției acestora împotriva torturii și a pedepselor și tratamentelor inumane sau degradante, prin vizitarea, anunțată sau inopinată, a locurilor de detenție.

Prin urmare, în aplicarea mandatului său, potrivit dispozițiilor OPCAT și a Legii nr. 35/1997, antecitate, la data de 20 iunie 2018, MNP a efectuat o vizită inopinată la Penitenciarul București-Rahova.

Anterior acestei vizite, MNP a mai efectuat vizite inopinate la acest penitenciar, în anii 2015, 2016 și 2017, în urma cărora au fost emise Recomandări prin rapoartele de vizită întocmite, care au fost înaintate unității penitenciare și afișate pe site-ul instituției Avocatul Poporului¹. Conducerea Penitenciarului București-Rahova a comunicat Răspunsurile privind Recomandările formulate, răspunsuri ce au fost, de asemenea, afișate pe site-ul instituției².

¹ Rapoartele de vizită sunt disponibile pe site-ul instituției Avocatul Poporului, la secțiunea MNP - Activitate - Rapoarte de vizită (evidențiate pe an), la adresa:

http://avp.ro/index.php?option=com_content&view=article&id=359&lang=ro-ro&Itemid=160 .

² Ibidem 1 – Adresele de răspuns ale conducerii Penitenciarului București-Rahova.

Echipa de vizitare, pluridisciplinară, a fost alcătuită din consilieri MNP din cadrul instituției Avocatul Poporului, respectiv jurist [REDACTAT], medic [REDACTAT], asistent social [REDACTAT], psiholog [REDACTAT], precum și un *reprezentant al Organizației Neguvernamentale „Asociația Română pentru Transparentă/Transparency Internațional România”* – [REDACTAT].

Obiectivele vizitei au vizat, *în principal*, prevenirea torturii și monitorizarea tratamentului aplicat persoanelor custodiate, iar *în subsidiar*, verificarea situațiilor, pe anul 2018, referitoare la aplicarea sancțiunii disciplinare cu izolarea și asistența medicală asigurată persoanelor custodiate de către unitatea penitenciară vizitată, precum și a oricărora alte aspecte cu relevanță pentru activitatea Mecanismului Național de Prevenire a Torturii în locurile de detenție.

1¹. Cooperarea conducerii Penitenciarului București-Rahova cu echipa de vizitare

Echipa de vizitare a fost întâmpinată de directorul Penitenciarului București Rahova – comisar șef [REDACTAT], director adjunct Siguranța Deținerii și Regim Penitenciar – comisar șef [REDACTAT], director adjunct Serviciul Intervenție și Asistență Psihosocială – comisar șef Luminița [REDACTAT], dovedind disponibilitate și flexibilitate pentru comunicarea directă cu membrii echipei de vizită.

Totodată, conducerea unității vizitate a permis membrilor echipei de vizitare accesul neîngrădit la documente (registre interne de evidență etc.), în spațiile penitenciarului (camere de detenție, sectorul de vizită, birouri personal etc.) și a asigurat, în condiții de confidențialitate, întrevederi cu persoanele private de libertate, alese în mod aleatoriu de către membrii echipei de vizitare.

2. Concluziile MNP după efectuarea vizitei și întrevederile avute cu persoanele private de libertate

1. Referitor la sancțiunile disciplinare cu izolarea aplicate persoanelor custodiate

Examinarea documentelor (evidențe din aplicația informatizată, dosare disciplinare întocmite persoanelor custodiate sancționate etc.), puse la dispoziția echipei de vizitare de către conducerea unității vizitate, a relevat următoarele aspecte:

Sancțiunea cu izolarea a fost aplicată unui număr redus de persoane private cu libertatea (deși este o unitate cu un efectiv mare de deținuți). În cursul anului 2018, până la data efectuării vizitei, au fost sancționate cu izolarea **12 persoane private de libertate** pentru săvârșirea de abateri disciplinare, cum ar fi:

- deținere telefon mobil – 3 cazuri;
- exercitarea de acte de violență asupra altor persoane condamnate – 6 cazuri;
- exercitarea de acte de violență asupra personalului – 1 caz;
- tentativă de agresiune a cadrelor – 1 deținut;
- deținere armă albă (cuțit) – 1 deținut;
- participare la revoltă – 1 deținut.

Sancțiunile disciplinare cu izolarea erau consimilate în *"Registrul de evidență privind persoanele private de libertate aflate în executarea sancțiunii disciplinarea cu IZOLAREA"*.

În perioada analizată, **durata de aplicare a sancțiunii** stabilită de comisia de disciplină **a variat între 3 și 10 zile**, în raport cu gravitatea abaterii disciplinare comise și cu persoana privată de libertate.

Abaterile disciplinare erau consimilate de personalul administrației penitenciarului într-un document denumit *Raport de incident*, care era înaintat comisiei de disciplină, în termen de 24 de ore, de către șeful secției unde era deținută persoana privată de libertate ce comisese abaterea disciplinară constatată.

Raportul de incident cuprindea informații referitoare la declanșarea procedurii disciplinare și descrierea faptelor. Prin semnarea acestui document, persoana privată de libertate lua la cunoștință despre demararea acestei proceduri și posibilitatea de a propune administrarea de probe.

În urma analizei documentelor și a Referatului rezumativ de cercetare a incidentului disciplinar, cât și a audierii persoanei private de libertate era emisă hotărârea Comisiei de disciplină. Ulterior acesteia, prin Decizia directorului penitenciarului se dispunea punerea în aplicare a hotărârii Comisiei de disciplină.

Hotărârea comisiei de disciplină cuprindea informații referitoare la descrierea abaterii disciplinare săvârșite, audierea în fața comisiei a persoanei private de libertate, încadrarea abaterii, sancțiunea disciplinară aplicată, avizul medicului. Aceasta era adusă la cunoștința persoanei private de libertate prin înmânarea unui exemplar.

Persoana privată de libertate putea depune plângere la judecătorul delegat pentru executarea pedepselor private de liberitate, în termen de 3 zile de la comunicarea hotărârii comisiei de disciplină.

Până la momentul efectuării vizitei, 3 persoane private de libertate din cele 12 sancționate cu izolarea pe parcursul anului 2018, au depus plângere la judecătorul de supraveghere a privării de libertate *împotriva hotărârii comisiei de disciplină*. Ulterior, nemulțumite de modul în care au fost soluționate plângerile, acestea *au contestat încheierea judecătorului* delegat la judecătoria în a cărei circumscripție se afla penitenciarul (Judecătoria Sector 5 București). Contestațiile au fost respinse ca nefondate de către instanță.

Niciuna dintre persoanele sancționate cu izolarea nu făcea parte din categoria persoanelor vulnerabile, nu erau tineri/minori și nici bolnavi.

Din examinarea evidențelor, a documentelor și dosarelor de cercetare disciplinară, puse la dispoziție de unitatea vizitată, **membrii echipei de vizitare au concluzionat că au fost respectate prevederile legale cu privire aplicarea sanctiunii disciplinare cu izolarea.**

Penitenciarul București-Rahova avea **amenajată o singură cameră destinată executării sancțiunii disciplinare cu izolarea (E 4.21)**, situată în cadrul secției E4 - regim închis și tranzit.

Camera era dotată cu 4 paturi, rafturi, perdea, o masă, o bancă prinsă în podea. Paturile erau încastrate pentru a se împiedica mutarea lor și posibilitatea unor situații de baricadare a camerei. Luminatul natural și iluminatul artificial erau asigurate în mod corespunzător, ferestrele camerei (un geam mare și două greamuri mici) prevăzute cu grădini, asigurând ventilația în cameră .

Grupul sanitar amenajat în imediata apropiere a camerei, fără ușă, doar cu o perdea, era delimitat printr-un perete de înălțime medie ce putea *asigura vizibilitate parțială privind siguranța persoanei private de libertate*, fiind prevăzut cu toaletă și duș, chiuvetă monovolum de tip antivandal.

La intrarea în cameră era amenajat un spațiu dintr-un grilaj de fier, ce asigura vizualizarea permanentă a persoanelor sancționate disciplinar cu izolarea.

Hrana era asigurată și servită în camera în care se executa sancțiunea cu izolarea, în același interval de timp în care se oferea hrana persoanelor condamnate cazate pe aceeași secție în care era situată această cameră (secția E).

Apa rece era furnizată non stop, în timp ce apă caldă era asigurată patru zile pe săptămână (luni, miercuri, vineri și duminică), timp de o oră, pentru fiecare secție de deținere, în intervale orare cuprinse între orele 09:00-19:00.

La data efectuării vizitei, nu erau persoane sancționate disciplinar cu izolarea, nefiind cazată nicio persoană în această cameră.

Normele 58 și 60 ale Comitetului pentru Prevenirea Torturii (CPT) descriu condițiile materiale pe care camerele destinate executării sancțiunii cu izolare trebuie să le respecte, respectiv:

58. Camerele folosite pentru încarcerarea solitară trebuie să se ridice la aceleași standarde cu celelalte camere. Astfel, ele trebuie să fie de mărime adecvată, să se bucure de acces la lumina naturală și să fie echipate cu lumină artificială (în ambele cazuri suficientă pentru a se putea citi), să disponă de căldură și ventilație adecvate. Trebuie de asemenea să disponă de un mijloc de comunicare cu personalul închisorii. Persoanelor private de libertate trebuie să li se asigure o manieră decentă

de a-și face nevoie la orice oră și de a face duș cel puțin la fel de des ca deținuții cu regim normal. Deținuților de la izolare trebuie să li se permită să poarte hainele obișnuite de închisoare, iar mâncarea ce li se oferă trebuie să fie regimul normal de închisoare, inclusiv un regim special, când este cazul. În ce privește zona de mișcare folosită de acești deținuți, ea trebuie să fie suficient de mare pentru a le permite într-adevăr să facă exercițiu fizic și trebuie să fie protejată împotriva elementelor naturii.

60. Camerele folosite pentru încarcerarea solitară disciplinară sunt de obicei dotate cu puțin mobilier, care este adesea fixat de podea. Totuși, aceste camere trebuie echipate cel puțin cu o masă, ceva adecvat pentru stat jos în timpul zilei (adică un scaun sau o băncuță) și un pat corespunzător, împreună cu saltea și lenjerie, pentru noapte.

În lumina recomandărilor CPT, enunțate anterior și a observațiilor proprii ale membrilor echipei de vizitare după vizitarea camerei destinate executării sancțiunii cu izolare, s-a reținut că unitatea penitenciară respectă aceste recomandări ale CPT-ului referitoare la dotarea camerelor de acest gen, precum și regimul persoanelor sancționate cu izolare.

2. Aspecte rezultate din întrevederile avute cu persoanele sancționate cu izolare

Echipa de vizită a avut întrevederi, în condiții de confidențialitate, cu nouă persoane private de libertate, alese aleatoriu din lista celor care au fost sancționate cu izolare în anul 2018. În cadrul întrevederilor acestea au menționat următoarele:

- au fost consultate de medic și au avut acces la curtea de plimbare, fiindu-le permisă ieșirea la aer pe perioada executării sancțiunii cu izolare. **O singură persoană a declarat că nu a fost vizitată de medic pe perioada izolării.**

În legătură cu acest aspect, dispozițiile legale prevăzute în art. 225 alin. (4) din Regulamentul de aplicare a Legii nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, stipulează că **"Deținuții care execută sancțiunea disciplinară cu izolare sunt examinați zilnic de medicul locului de deținere".**

În plus, Norma 63 a CPT prevede că *"Personalul medical trebuie informat de fiecare dată când un deținut este supus unei astfel de măsuri și trebuie să-l viziteze pe prizonier imediat ce a fost încarcerat, cât și după aceasta, în mod regulat, cel puțin o dată pe zi, și să-i ofere asistență medicală promptă și tratament, după cum este cazul"*;

- unele persoane au stat în camera de izolare singure sau împreună cu alte persoane private de libertate;

- durata sancțiunii cu izolarea varia între 3 și 10 zile;

- au avut asigurată hrana pe care o primeau și celelalte persoane custodiate, precizând că au avut acces inclusiv la frigider pentru a-și lua mâncarea;

- **lipsa unui televizor** din camera destinată executării sancțiunii disciplinare cu izolarea. În acest sens, amintim că dispozițiile art. 226 alin. (4) din Regulamentul de aplicare a Legii nr. 254/2013 prevăd următoarele:

"Pe timpul executării sancțiunii disciplinare cu izolarea, deținuții nu sunt scoși la muncă, nu participă la activitățile cultural-educative și sportive, sunt privați de posibilitatea de a păstra și de a folosi aparatura radio-tv și echipamente de tehnologie a informației".

- majoritatea persoanelor private de libertate au recunoscut faptul că sancțiunea aplicată a fost pe măsura faptei săvârșite și că *personalul penitenciarului s-a comportat în mod corespunzător*, nefiind tratați diferit față de perioada în care erau cazate pe secțiile de deținere în care fuseseră repartizate;

- cele mai multe dintre persoanele sancționate cu izolarea nu au contestat aplicarea sancțiunii cu izolarea, declarând echipei de vizitare că *"sancțiunea a fost corect aplicată"*.

Discuțiile purtate cu unele dintre persoanele care au executat sancțiunea cu izolarea au relevat echipei de vizită că, în general, au fost respectate prevederile legale referitoare la sancțiunea izolării (procedură, aplicare, condiții de cazare etc.), cu excepția faptului că, **în unele cazuri, examinarea medicală nu s-a efectuat zilnic, conform prevederilor legale antecitate.**

3. Asistența medicală asigurată persoanelor custodiate

A) Compartimentul medical:

- Penitenciarul București - Rahova și cabinetele medicale din structura unității dețineau Autorizație Sanitară de Funcționare nr. 3923/20.04.2010, emisă de Direcția de Sănătate Publică a municipiului București;
- în cadrul compartimentului medical existau amenajate 5 cabine de medicină generală, 2 cabine medicină dentară, cabinet de tură asistente medicale și farmacie. Dotarea cabinetelor medicale era în conformitate cu prevederile Ordinului nr. 153/2003 emis de Ministerul Sănătății și Familiei pentru aprobarea normelor metodologice privind înființarea, organizarea și funcționarea cabinetelor medicale – Anexa 2, dotarea minimă obligatorie pentru cabine medicale de specialitate);
- cabinetele de medicină generală erau prevăzute cu canapea de consultații, aparat de urgență, dulap pentru păstrarea medicamentelor persoanelor private de libertate, dulap pentru păstrarea documentelor medicale, birou, scaune, echipament informatic, frigider, aparat de aer condiționat, cântar, tensiometru, stetoscop, termometre, glucometru, teste pentru determinarea glicemiei etc.;
- în cadrul compartimentului medical al unității erau amenajate sectorul infirmerie cu 12 paturi dispuse pe un singur nivel, camera de refuz de hrana și un spațiu destinat comunității terapeutice a persoanelor private de libertate, foste consumatoare de droguri. De la începutul anului 2018 până la data vizitei, în infirmeria unității au fost interne, la recomandarea medicului, 74 de persoane private de libertate diagnosticate cu diverse afecțiuni medicale;
- programul de funcționare al cabinetelor medicale era afișat pe toate secțiile de deținere;
- toate persoanele private de libertate aveau întocmite fișe medicale în care erau înregistrate consultațiile medicale, internările în spital, rezultatele consultațiilor de specialitate și al analizelor efectuate etc. Echipa de vizitare a verificat, *prin sondaj*, mai multe fișe medicale și a constatat că acestea aveau formularul de consimțământ informat atașat și semnat de persoana privată de libertate;
- au fost prezentate echipei de vizită registrele folosite în activitatea curentă a cabinetelor medicale (registrul de consultații medicale, registrul de tratament, registrul de nou - intrați, registrul evidență bolnavi cronici, registrul tratament psihotrop, registrul tratament

injectabil, regisztrul leziuni traumaticice, regisztrul internări în spital, condici de medicamente etc.). Membrii echipei de vizitare au constatat că documentele prezentate erau actualizate, înregistrate și completate în mod corect;

- existau soluții antiseptice și substanțe dezinfectante în stoc suficient;
- unitatea penitenciară avea încheiat contract de prestări servicii cu o firmă specializată pentru colectarea, transportul și eliminarea finală a deșeurilor periculoase rezultate din activitatea medicală;
- cabinetele de medicină dentară erau dotate cu unit dentar, instrumentar stomatologic, aparatură pentru sterilizare, echipament informatic, măsuță instrumentar, frigider, birou, scaun, aparat de urgență etc.

B) Personalul medical care deservește Penitenciarul București - Rahova:

- asistența medicală a persoanelor private de libertate custodiate în Penitenciarul București
 - Rahova era asigurată de doi medici cu specialitatea medicină de familie, doi medici medicină dentară, 12 asistenți medicali medicină generală, doi asistenți medicali medicină dentară, un tehnician dentar, un asistent medical de igienă și un asistent de farmacie. O asistentă medicală se afla în concediu pentru creșterea și îngrijirea copilului în vîrstă de până la 2 ani.

C) Servicii medicale acordate persoanelor private de libertate custodiate în Penitenciarul București - Rahova:

- personalul medical acorda consultații medicale persoanelor private de libertate, la cererea acestora, în baza unei programări efectuate pe fiecare secție de deținere, conform programului de consultații sau ori de câte ori era nevoie în timpul programului de lucru. De la începutul anului 2018 și până la data vizitei, au fost acordate persoanelor private de libertate 10633 de consultații medicină generală;
- programul de lucru al medicilor era de 7 ore zilnic, în două ture, atât dimineață cât și după amiaza, iar al asistenților medicali în ture de 12/24, respectiv 12/48 ore, fiind asigurată permanența în acordarea asistenței medicale;
- la intrarea în penitenciar, persoanele private de libertate erau supuse unui examen clinic general în vederea evaluării stării de sănătate;

- consultațiile de specialitate pentru persoanele private de libertate se acordau la recomandarea medicului, în baza unui bilet de trimis, în conformitate cu prevederile Contractului-cadru privind condițiile acordării asistenței medicale în cadrul sistemului de asigurări sociale de sănătate și ale normelor metodologice de aplicare a acestuia.
- referitor la internările în spital, în anul 2018 au fost înregistrate 382 internări în penitenciare - spital din rețeaua Administrației Naționale a Penitenciarelor (ANP). Motivele internării în spital au fost reprezentate de afecțiuni cardiovasculare (angina pectorală, hipertensiune arterială, arteriopatie obliterantă), afecțiuni digestive (ulcer duodenal, sindrom dispeptic, colecistită), afecțiuni respiratorii (astm bronșic, bronhopneumopatie cronică obstructivă), afecțiuni psihice (tulburare de personalitate, tulburări anxioase, tulburări de adaptare, schizofrenie, tulburare afectivă bipolară) etc. Pentru 8 persoane private de libertate s-a dispus internarea în spitale din rețeaua sanitatără aparținând Ministerului Sănătății;
- serviciile de medicină dentară pentru persoanele private de libertate erau asigurate la cabinetele unității, după un program zilnic, în baza unei programări prealabile. În anul 2018 până la data vizitei au fost acordate 1843 de consultații stomatologice;
- exista încheiat un contract de colaborare cu Spitalul Universitar de Urgență Militar Central „Dr. Carol Davila” București pentru asigurarea serviciilor de chirurgie oromaxilo-facială și implantologie;
- persoanele private de libertate cu boli cronice (diabet zaharat, afecțiuni cardio-vasculare, afecțiuni digestive, afecțiuni renale, afecțiuni respiratorii, afecțiuni psihice, afecțiuni oncologice etc.), diagnosticate cu ocazia primirii în unitate, inclusiv prin transfer, a controlului medical periodic sau prin examinări medicale curente, erau luate în evidență la cabinetul medical, erau dispensarizate și li se asigura tratamentul corespunzător;
- conform datelor consemnate în registrul de evidență al bolilor cronice, la data vizitei se aflau înregistrate un număr de **95 persoane private de libertate diagnosticate cu afecțiuni psihice**. Dintre acestea, 72 aveau indicație de tratament permanent conform recomandării medicului specialist. Tratamentul psihotrop era distribuit de către personalul medical de serviciu, în mod strict supravegheat, persoana privată de libertate semnând pentru primirea sau refuzul tratamentului. **În documentele medicale din luna iunie 2018 erau consemnate 35 de cazuri de refuz al persoanelor private de libertate privind administrarea tratamentului psihotrop.**

D) Asistența medicală acordată persoanelor private de libertate supuse sancțiunii disciplinare cu izolare:

- dacă la examinarea medicală a persoanelor private de libertate se constata că prezintau urme de violență pe corp , acestea erau consemnate în Registrul de consultații medicale, în Fișa medicală a persoanei private de libertate și în Registrul de leziuni traumaticice;
- în Registrul de leziuni traumaticice erau consemnate în anul 2018 un număr de 66 de cazuri în care au fost implicate persoane private de libertate. La examinarea medicală acestea au prezentat diverse leziuni (echimoze, eritem, escoriații, arsuri, plăgi etc.), produse prin automutilare sau în urma unor agresiuni fizice între persoanele private de libertate.

Persoanele custodiate au primit îngrijiri medicale la cabinetul unității sau au fost prezentate la camera de gardă a Penitenciarului – Spital București – Rahova, în vederea efectuării unor investigații suplimentare și consultații de specialitate. Personalul medical a informat conducerea unității în vederea efectuării demersurilor necesare. Urmare acestor informări, conducerea penitenciarului a sesizat Parchetul de pe lângă Judecătoria Sector 5 București în cazurile care au impus acest demers;

- din analizarea documentelor prezentate echipei de vizită a reieșit că în anul 2018 un număr de 12 persoane private de libertate au fost sancționate disciplinar cu izolare pentru o perioadă de 3-10 zile. Decizia de aplicare a sancțiunii disciplinare avea avizul medicului unității. De asemenea, după executarea sancțiunii cu izolare, se consemna starea de sănătate a persoanei sancționate în registrul de consultații și pe Hotărârea comisiei de disciplină;
 - conform datelor consemnate în Registrul de consultații medicale, persoanele private de libertate supuse sancțiunii cu izolare au fost consultate zilnic de personalul medical, însă discuțiile purtate în cadrul întrevederilor avute cu persoanele private de libertate sancționate cu izolare au relevat că **în unele cazuri, examinarea medicală nu s-a efectuat zilnic**, aspect menționat anterior (la pag. 7, alin. ultim, secțiunea *Aspecte rezultate din întrevederile avute cu persoanele sancționate cu izolare*). De asemenea, au fost monitorizate funcțiile vitale ale persoanelor private de libertate (tensiune arterială, puls, temperatură), iar în situația în care acestea au prezentat anumite acuze clinice le-a fost administrat tratament medical adecvat.

**E) Asigurarea tratamentului medical persoanelor private de libertate custodiate
în Penitenciarul Bucureşti - Rahova:**

- în cadrul unității exista amenajat un punct farmaceutic unde erau depozitate în condiții corespunzătoare medicamentele folosite pentru tratamentul afecțiunilor persoanelor private de libertate;
- medicamentele psihotrope erau depozitate separat într-un dulap prevăzut cu sistem de închidere;
- persoanele private de libertate beneficiau de medicamente compensate, în baza unei prescripții medicale eliberate de medicul penitenciarului sau de alți medici specialiști, diferența dintre prețul medicamentelor și valoarea compensată în cadrul sistemului de asigurări sociale de sănătate fiind plătită din fondurile ANP;
- prescrierea medicamentelor era făcută de către medicul unității în urma consultației medicale proprii, în limita specialității, sau de către medicii specialiști din alte unități medicale, conform prevederilor Contractului-cadru privind condițiile acordării asistenței medicale în cadrul sistemului de asigurări sociale de sănătate și ale normelor metodologice de aplicare a acestuia;
- medicamentele prescrise de către medic persoanelor private de libertate erau eliberate prin cabinetul medical al penitenciarului, pentru o perioadă de 3-10 zile, atât pentru afecțiunile acute și subacute, cât și pentru afecțiunile cronice, fiind distribuite de personalul medical de serviciu.

F) Asistența medicală în caz de urgențe medico-chirurgicale:

- urgențele medico-chirurgicale erau prezentate imediat la cabinetul medical, unde medicul și/sau asistentul medical luau măsurile necesare în limita competenței;
- în cazul afecțiunilor care depășeau competența medicului unității sau care interveneau în afara programului de lucru al medicului, persoanele private de libertate erau prezentate pentru investigații suplimentare și consultații de specialitate la camera de gardă a Penitenciarului – Spital București – Rahova;

- cabinetele medicale aveau aparat de urgență dotat în conformitate cu baremul prevăzut de anexa 1 din Ordinul nr. 429/C-125/2012 privind asigurarea asistenței medicale persoanelor private de libertate aflate în custodia Administrației Naționale a Penitenciarelor.

G) Asistență medicală în cazul bolilor infecto-contagioase (TBC, HIV etc.):

- în cazul formulării unei suspiciuni de diagnostic de boală infecto-contagioasă se proceda la încarcerarea în cameră separată, pentru a fi evitat riscul de contaminare a celorlalte persoane private de libertate;
- la data vizitei nu existau persoane diagnosticate cu boli transmisibile custodiate de Penitenciarul București - Rahova.

H) Acordarea asistenței medicale consumatorilor de droguri:

- medicul consemna în fișa medicală, sub semnătura persoanei private de libertate, informațiile legate de consumul de droguri al acesteia;
- conform informațiilor consemnate în documentele medicale, la data vizitei erau custodiate 21 de persoane private de libertate, foști consumatori de droguri, care urmău tratament medical de substituție.

I) Alimentația persoanelor private de libertate custodiate în Penitenciarul București - Rahova:

- hrana zilnică a persoanelor private de libertate era preparată la blocul alimentar al unității, amenajat și dotat în mod corespunzător, conform situației de efective transmisă zilnic de personalul instituției;
- starea de igienă și de curățenie de la blocul alimentar era corespunzătoare, personalul care lucra aici purta uniforme de protecție și avea efectuate analizele medicale obligatorii;
- persoanele private de libertate serveau masa în camerele de deținere, care erau dotate cu mobilier adekvat (mese, scaune, băncuțe);
- zilnic erau prelevate probe alimentare care erau păstrate în frigider special destinat acestui scop timp de 48 de ore, conform prevederilor Ordinului Ministerului Sănătății

- Nr. 976/1998 pentru aprobarea Normelor de igienă privind producția, prelucrarea, depozitarea, păstrarea, transportul și desfacerea alimentelor;
- persoanele private de libertate diagnosticate cu diferite afecțiuni cronice (diabet zaharat, hipertensiune arterială, afecțiuni gastrice, hepatice etc.), primeau hrana în mod corespunzător, conform regimului alimentar recomandat de medicul specialist.

4. ALTE ASPECTE

a) *Referitor la asistența socială*

În vederea menținerii relației cu familia în special copiii ca puternic factor motivator pentru schimbarea comportamentului și reintegrarea persoanelor private de libertate în societate, începând cu anul 2018, prin decizia directorului penitenciarului a fost dat în funcțiune un spațiu special amenajat - „**Tata&copilul**” - în care persoanele custodiate se puteau întâlni cu copiii lor minori.

Durata unei întâlniri în cadrul programului „**Tata&copilul**” varia între 60 și 90 de minute, în funcție de numărul solicitărilor. Numărul și periodicitatea vizitelor depindeau de regimul de detenție în care erau individualizate persoanele private de libertate (închis sau arestat preventiv), ținându-se cont și dacă acestea erau propuse să beneficieze de vizită fără dispozitiv de separare, dacă erau selecționate la activități productive sau gospodărești ori participau cu interes la activități educative și de asistență psihosocială și aveau o conduită constant pozitivă.

Pentru a beneficia de acest tip de vizită persoana privată de libertate trebuia să formuleze în prealabil o solicitare scrisă către directorul unității. Numărul întâlnirilor lunare a fost de aproximativ 70 vizite pe lună, urmărindu-se asigurarea întâlnirilor pentru un număr cât mai mare de persoane.

În cadrul întrevederilor avute cu câteva dintre persoanele private de libertate, acestea au relatat echipei de vizitare *aspecte pozitive* referitoare la relația bună pe care o au cu asistenții sociali și nu numai, menționând spre exemplu că, aceștia le soluționau diferite probleme cu privire la relația familială și precizând că puteau participa la diferite activități educative, la club sau bibliotecă, precum și faptul că puteau comunica telefonic prin intermediul aparatelor telefonice din cameră sau cele amplasate în curțile de plimbare, sau că puteau expedia și primi scrisori.

Dintre aspectele negative au fost expuse cele referitoare la **imposibilitatea unor persoane custodiate de a participa la activități lucrative, deși își doreau acest lucru**. Din discuțiile purtate de membrii echipei de vizitare cu reprezentanții penitenciarului a rezultat faptul că *se fac demersuri permanente în vederea identificării unor posibile locuri de muncă, însă numărul angajatorilor care să corespundă condițiilor impuse de lege este redus.*

b) Referitor la asistența psihologică

În cadrul întrevederilor avute cu persoanele private de libertate, unele dintre acestea au relatat echipei de vizitare că nu au participat la niciun program de intervenție psihologică de grup pe perioada ultimilor trei ani de detenție, în timp ce altele au menționat că au fost sancționate pentru lovire cadre și atitudine necuvâncioasă.

La nivelul Administrației Naționale a Penitenciarelor există creditate programe de intervenție psihologică de grup printre care programul specific de asistență psihosocială destinat persoanelor cu conduită agresivă, de care persoanele private de libertate pot beneficia. Două dintre obiectivele generale ale acestui program sunt Prevenirea și scăderea prejudiciilor asociate comportamentului agresiv prin derularea de activități destinate reducerii conflictualității, îmbunătățirii nivelului de adaptare socială și profesională, modificării deprinderilor de rezolvare de probleme și obținerea unui nivel de autocontrol care să permită reorientarea impulsurilor agresive, cu îmbunătățirea calității relațiilor în plan personal și social.

c) Referitor la capacitatea de cazare

La data vizitei se aflau în custodia Penitenciarului Rahova **1.344 persoane private de libertate, la o capacitate legală de 1.093 locuri, din care 170 de locuri cu destinație specială** (camere de carantină-observare, tranzit, infirmerie, vizită intimă, izolare), rezultând astfel o capacitate efectivă de cazare de 923 locuri, în condițiile în care efectivul în data de 15.06.2018 a fost de 1.309 deținuți **indicele de ocupare, calculat la 4 mp fiind de 141,82%**.

Situatia deținuților pe grupe de vîrstă se prezenta astfel: 1.314 majori (cu vîrsta peste 21 ani), 27 tineri (cu vîrsta cuprinsă între 18 și 21 ani), 3 minori (cu vîrsta cuprinsă între 14 și 18 ani).

Un număr de 5 persoane private de libertate erau încadrate în grad de handicap: handicap accentuat – 2 persoane, handicap grav – 1 persoană, handicap mediu – 2 persoane, iar încadrarea în grad de invaliditate a fost făcută pentru un număr de 3 persoane (invaliditate fizică), din care numai o persoană era încadrată și în grad de handicap.

d) Referitor la condițiile de cazare

Echipa de vizitare a reținut o stare generală bună a camerelor de detenție din cadrul **secțiilor E și 1**, o parte a camerelor fiind renovate, acțiunea de refacere fiind în curs de derulare la data vizitei.

Camerele de detenție erau prevăzute cu 6 - 8 paturi metalice, suprapuse câte două, erau îngrijite, aerisite, cu dotări corespunzătoare – cu masă, canapea, scaune, dulapuri pentru depozitarea obiectelor personale, rafturi pentru depozitarea alimentelor, televizor și telefon. Pereții camerelor erau curați, ușile și ferestrele erau din termopan, cazarmamentul, în general, fiind în stare bună.

Persoanele private de libertate prezente în camere la momentul vizitării acestora, au declarat că sunt mulțumite și apreciază relația cadre - deținut ca fiind conformă, cu o apreciere față de cadrele tinere. De asemenea, acestea au menționat că nu au nimic de reproșat ritmicității folosirii apei calde, dar au fost de părere că **hrana distribuită nu avea o calitate corespunzătoare**, suplimentarea acesteia realizându-se din surse proprii, iar **prețul produselor de la magazinul penitenciarului era mare**.

Echipa de vizitare a reținut și câteva **deficiențe**, cum ar fi:

- **unele saltele se aflau în stare avansată de degradare sau aveau dimensiuni mai reduse decât cadrul patului, provocând alunecarea și nu erau din materiale rezistente la uzură și ignifuge, conform art. 3 alin. (2) din Anexa nr. 2 din Normele minime obligatorii privind condițiile de cazarea persoanelor private de libertate, aprobate prin Ordinul Ministrului Justiției nr. 2772/2017;**
- **unele paturi suprapuse erau dezarticulate și necorespunzătoare , fiind observate lipsa scării metalice pentru accesul la cel de-al doilea pat și înălțimea redusă dintre primul pat și cel suprapus, persoanele custodiate fiind nevoite să apeleze la improvizarea unor prelungitoare metalice (tip distanțiere) pentru a le ridica cu circa 20 cm din cauza disconfortului și a stării de nesiguranță create de înălțimea redusă dintre paturile suprapuse. În plus, există pericolul ca aceste improvizări metalice să fie folosite și în exercitarea unor posibile acte de violență.**

Or, în acest fel erau încălcate prevederile art. 3 alin. (1) lit. b și lit. c din Anexa nr. 2 din Normele minime obligatorii privind condițiile de cazarea persoanelor private de libertate, aprobate prin Ordinul Ministrului Justiției nr. 2772/2017. Articolul antecitat stipulează următoarele:

- ”c) **primul pat se poziționează la 550 mm, cel de-al doilea la 1.625 mm, ambele distanțe fiind calculate de la pardoseala;**
- d) **accesul la cel de-al doilea pat se face cu ajutorul unei scări metalice, fixată prin îmbinări nedemontabile de ambele paturi”;**
- **alimente perisabile în anexa/magazie, întrucât, frigiderul alocat secției nu era suficient de încăpător;**
- **în una din camerele vizitate se afla o persoană cu dizabilități locomotorii (un picior amputat), spațiul nefiind adaptat pentru astfel de cazuri. Persoana se deplasa cu dificultate, nu avea capacitate de autoîngrijire** (având o decizie a unei comisii de expertiză medicală în acest sens) și folosea cu greutate grupul sanitar. Dimensiunea camerei și a ușilor permitea accesul persoanei imobilizate în fotoliu rulant, fiind asigurat spațiul de manevră pentru un fotoliu rulant, însă **camera nu era prevăzută cu bare de sprijin**. De asemenea, **grupul sanitar nu era amenajat cu bare de sprijin și nu erau respectate dimensiunile privind înălțimea de**

amplasare a vasului WC, lavoar și robinet, cât și a dușului în vederea utilizării acestora de către persoanele cu handicap locomotor.

Ca urmare a aspectelor constatate, echipa de vizită a prezentat situația identificată conducerii Penitenciarului București – Rahova, fiind dispuse de urgență măsuri de mutare a acestei persoane într-o cameră adaptată nevoilor persoanelor cu handicap locomotor, astfel că pe parcursul vizitei persoana custodiată a fost transferată într-o cameră adaptată persoanelor cu handicap locomotor.

Reamintim că neacordarea asistenței medicale adecvată sau menținerea unei persoane cu dizabilități într-o cameră care nu este adaptată nevoilor personale poate constitui tratament inuman și degradant. Administrația penitenciară are obligația de a se asigura că toate persoanele private de libertate inclusiv cele care suferă de boli psihice sau somatice, cronice, persoanele cu dizabilități să beneficieze de asistență medicală și să fie cazate în camere adaptate nevoilor personale.

Față de cele expuse, în temeiul art. 43 alin. (1) din Legea nr. 35/199 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată,
Avocatul Poporului

RECOMANDĂ

conducerii Penitenciarului București - Rahova

să întreprindă măsurile legale care se impun pentru:

1. Amenajarea la nivelul fiecărei secții de deținere a cel puțin unei camere care să corespundă nevoilor persoanelor private de libertate cu dizabilități, conform dispozițiilor legale prevăzute în art. 1 alin. (6) din Normele minime obligatorii privind condițiile de cazare a persoanelor private de libertate, aprobate prin Ordinul Ministrului Justiției nr. 2772/2017, coroborat cu Normativul pentru adaptarea clădirilor civile și a spațiului urban la nevoile individuale ale persoanelor cu handicap, indicativ NP 051-2012- Revizuire NP051/2000, anexa Ordinului Ministrului dezvoltării regionale și administrației publice nr. 189/2013, având în vedere că la data efectuarii vizitei nu existau camere amenajate care să corespundă nevoilor persoanelor private de libertate cu dizabilități, iar în una din camerele vizitate se afla o persoană cu dizabilități locomotorii (un picior amputat). Deși dimensiunea camerei și a ușilor permitea accesul persoanei imobilizate în fotoliu rulant, fiind asigurat spațiul de manevră pentru un fotoliu rulant, **camera și grupul sanitar nu erau prevăzute cu bare de sprijin;**

2. reevaluarea persoanelor private de libertate diagnosticate cu afecțiuni psihice care refuză administrarea tratamentului psihotrop, în vederea stabilirii terapiei adecvate, ținând cont că la momentul vizitei, în documentele medicale erau consemnate pentru luna iunie 2018, 35 de cazuri de refuz al persoanelor private de libertate privind administrarea tratamentului psihotrop;

3. examinarea zilnică de către medicul unității penitenciare a persoanelor private de libertate care execută sanctiunea disciplinară cu izolarea, având în vedere dispozițiile legale – art. 225 alin. (4) din Regulamentul de aplicare a Legii nr. 254/2016, Norma 63 a CPT – și, că, la data vizitei, unele persoanele private de libertate au declarat că nu au fost vizitate de medic pe perioada executării sanctiunii;

4. implicarea persoanelor private de libertate în programe specifice de asistență psihologică, persoane care au fost sancționate cu izolarea, persoane care nu au participat la niciun program de intervenție psihologică de grup pe perioada ultimilor ani de detenție și care ar putea beneficia de asistență psihologică în vederea reducerii recidivei comportamentale, justificat de faptul că, trei dintre persoanele interviewate de echipa de vizitare au declarat că nu au participat la niciun program de intervenție psihologică de grup pe perioada ultimilor trei ani de detenție;

5. acordarea posibilității de a participa la activități lucrative unui număr cât mai mare de persoane private de libertate, prin identificarea unor angajatori care să îndeplinească cerințele legale, ținând cont că la data vizitei, mai multe persoane private de libertate au afirmat că, deși și-au exprimat dorința de a participa la activități lucrative, acest lucru nu s-a putut realiza, iar conducerea unității vizitate a precizat că va continua să facă demersuri în acest sens;

6. înlocuirea saltelelor degradate și a celor care aveau dimensiuni mai mici decât cadrul patului cu saltele conform dispozițiilor art. 3 alin. (2) din Anexa nr. 2 din Normele minime obligatorii privind condițiile de cazare a persoanelor private de libertate, aprobate prin Ordinul Ministrului Justiției nr. 2772/2017, motivat de faptul că la data vizitei, în camerele din cadrul Secției E (regim închis) majoritatea saltelelor se aflau în stare avansată de degradare, nu erau din materiale rezistente la uzură și ignifuge, unele dintre acestea având și dimensiuni mai mici decât cadrul patului, provocând alunecarea;

7. respectarea art. 3 alin. (1) lit. b și lit. c din Anexa nr. 2 din Normele minime obligatorii privind condițiile de cazarea persoanelor private de libertate, aprobată prin Ordinul Ministrului Justiției nr. 2772/2017, prin remedierea paturilor dezarticulate, a înălțimii dintre paturile suprapuse și montarea scării metalice pentru accesul la cel de-al doilea pat, având în vedere că la momentul efectuării vizitei, cele mai multe paturi suprapuse erau dezarticulate și necorespunzătoare, fiind reținută lipsa scării metalice pentru accesul la cel de-al doilea pat și înălțimea redusă dintre primul pat și cel de-al doilea pat, persoanele custodiate fiind nevoie să apeleze la improvizarea unor prelungitoare metalice (tip distanțiere) pentru a le ridica cu circa 20 cm din cauza disconfortului și a stării de nesiguranță create de înălțimea redusă dintre paturile suprapuse. În plus, **există pericolul ca aceste improvizații metalice să fie folosite și în exercitarea unor posibile acte de violență și nu numai la reglarea înălțimii paturilor suprapuse.**

